

PAIMEN JA LAUMA

Paimen ja lauma.

Syvästi juurtuneena niiden ”vaeltavien aramealaisten” kokemukseen (5. Moos. 26:5), joita Israelin patriarkat olivat paimentolaisessa kulttuurissa (vrt. 1. Moos. 4:2), vertaus paimenesta laumansa johdattajana ilmaisee ihailtavasti kaksi näennäisesti vastakkaista ja usein erillään esiintyvää piirrettä ihmisiin kohdistuvassa auktoriteetissa. Paimen on samalla kertaa johtaja ja kumppani. Hän on vahva mies, joka kykenee puolustamaan laumaansa villipedoilta (1. Sam. 17:34–37; vrt. Matt. 10:16; Ap. t. 20:29); hän on myös hellä lampailleen, tuntee niiden tilan (Sananl. 27:23), mukautuu niiden tilanteeseen (1. Moos. 33:13 ff.), kantaa niitä sylissään (Jes. 40:11) ja vaalii jotakuta niistä ”kuin omaa tytärtään” (2. Sam. 12:3). Hänen auktoriteettiaan ei kyseenalaisteta, ja se perustuu omistautumiseen ja rakkauteen. Muinaisessa Lähi-idässä (Babyloniassa, Assyriassa) kuninkaat pitivät itseään mielellään paimenina, joille jumaluus oli uskonut tehtäväksi koota ja hoitaa lauman lampaita. Tätä taustaa vasten Raamattu kuvaa yksityiskohtaisesti suhteita, jotka yhdistävät Israelin ja Jumalan Kristuksen ja hänen edustajiensa kautta.

VT. VT.

1. Jahve, lauman päällikkö ja isä.. Vastoin sitä, mitä voisi ajatella, Jahve ei koskaan merkitse paimenen arvonimeä. Se on yksi vanhoista nimityksistä (1. Moos. 49:24; 1. Moos. 48:15) ja esiintyy kahdessa psalmien rukoushuudossa (Ps. 23:1; Ps. 80:2). Arvonimi näyttää olevan varattu Hänelle, jonka on määrä tulla. Jos paimenen arvonimeä ei allegorisesti sovelleta Jahveen, Jumalan suhdetta kansaansa voidaan sitä vastoin kuvata varsinaisella hyvän paimenen vertauskuvalla. Lähdön aikana hän kuljetti kansaansa kuin lampaita (Ps. 95:7), kuin ”laumaa erämaassa” (Ps. 78:52 f.). ”Kuin paimen, joka kaitsee laumaansa”, hän kokoaa karitsat käsivarsilleen, kantaa niitä rintaansa vasten ja johdattaa emolampaat lepoon (Jes. 40:11). Jahve jatkaa näin kansansa ”kuljettamista” (Ps. 80:2). Israel muistuttaa tosin enemmän niskoittelevaa hiehoa kuin karitsaa niityllä (Hoos. 4:16); sen on lähdeittävä pakkosiirtolaisuuteen (Jer. 13:17). Silloin Jahve jälleen ohjaa sen kuohuvien vesien luo (Jes. 49:10), kokoaa hajallaan olevat lampaat yhteen (vrt. Jes. 56:8) ja ”viheltää” niitä (Sak. 10:8). Hän osoittaa samaa huolenpitoa jokaista uskollistaan kohtaan: tältä ei mitään puutu, eikä hän voi mitään pelätä Jumalan paimensauvan alla (Ps. 23:1–4). Lopuksi hänen laupeutensa ulottuu kaikkeen lihaan (Sir. 18:13).

2. Lauma ja sen paimenet.. Herra uskoo palvelijoilleen lampaat, joita hän itse paimentaa (Ps. 100:3; Ps. 79:13; Ps. 74:1; Miika 7:14); hän johdattaa niitä ”Mooseksen käden kautta” (Ps. 77:21) ja asettaa Joosuan Mooseksen seuraajaksi johtamaan kansaa, jottei ”Jahven yhteisö jäisi ilman paimenta” (4. Moos. 27:15–20); hän ottaa Daavidin lammastarhan takaa paimentamaan kansaansa (Ps. 78:70 ff.; 2. Sam. 7:8; vrt. 2. Sam. 5:2; 2. Sam. 24:17).

Vaikka tuomarit (2. Sam. 7:7), kansan johtajat (Jer. 2:8) ja kansojen ruhtinaat (Jer. 25:34 ff.; Nah. 3:18; Jes. 44:28) saavat paimenen arvonimen, Israelin kuninkaista ei, kuten Jahvestakaan, nimenomaisesti käytetä tätä nimitystä; heille kuitenkin annetaan tämä tehtävä (1. Kun. 22:17; Jer. 23:1–2; Hes. 34:1–10). Arvonimi on näet varattu uudelle Daavidille, ja muodostaa näin osan eskatologisesta toivosta. Tämä on Hesekielin sanoma, jota Jeremian sanoma on valmistellut: Herra ottaa jälleen laumansa johdon ja aikoo uskoa sen Messiaalle.

Israelin paimenet ovat osoittautuneet uskottomiksi tehtävälleen. He eivät ole etsineet Jahvea (Jer. 10:21), vaan ovat kapinoineet häntä vastaan (Jer. 2:8). He eivät ole huolehtineet laumasta, vaan ovat ruokkineet itseään (Hes. 34:3), ja jättäneet lampaat eksymään ja hajaantumaan (Jer. 23:5; Jer. 50:6; Hes. 34:1–10). ”Kaikki nämä paimenet tuuli ajaa laitumelle” (Jer. 22:22). Profeetan toiveen mukaan (Miika 7:14 f.) Jahve ottaa lauman huostaansa (Jer. 23:3), kokoaa sen (Miika 4:6), tuo sen takaisin (Jer. 50:19) ja lopulta varjelee sitä (Jer. 31:10; Hes. 34:11–22). Sitten hän antaa sille sydämensä mukaiset paimenet, jotka kaitsevat sitä ymmärtäväisesti ja viisaasti (Jer. 3:15; Jer. 23:4). Hesekielin mukaan lopulta on oleva vain yksi paimen, uusi Daavid, ja Jahve hänen Jumalanaan (Hes. 34:23 f.): ”sellainen on lauma, jota minä paimennan” (Hes. 34:31), ja se lisääntyy. Tämän yhden paimenen alaisuudessa Juuda ja Israel, jotka ennen olivat vihollisia, yhdistyvät (Hes. 37:22, 24; vrt. Miika 2:12 f.).

Pakkosiirtolaisuuden jälkeen yhteisön pakkosiirtolaiset eivät kuitenkaan vastaa Jahven odotuksia, ja Sakarja jatkaa polemiikkia heitä vastaan ja julistaa tulevan Paimenen kohtalon. Jahve aikoo ”vieraila vihassaan näiden pahojen paimenten luona” (Sak. 10:3; Sak. 11:4–17) ja kohottaa miekan (Sak. 13:7); näin puhdistetusta Israelista jää jäljelle jäännös (Sak. 13:8).

UT. UT.

Kristuksen aikana paimenia arvioitiin eri tavoin. Lain nimissä, jota he tuskin saattoivat noudattaa, heidät rinnastettiin varkaisiin ja tappajiin. Kuitenkin muistissa pidettiin tulevan Paimenen profetiaa. Jeesus toteuttaa sen; hän näyttää jopa tahtoneen lukea paimenet niiden ”pienten” joukkoon, jotka publikaanien ja prostituutujen tavoin ottavat mielellään vastaan hyvän uutisen. Tässä mielessä voidaan tulkita vastaanotto, jonka Betlehemin paimenet osoittivat Jeesukselle, joka todennäköisesti syntyi heidän tallissaan (Luuk. 2:8–20). Raamatulliselle traditiolle uskollisena Jeesus kuvaa Jumalan laupiaan huolenpidon paimenen hahmossa: tämä lähtee etsimään kadonnutta lammasta

(Luuk. 15:4–7). Hyvän paimenen odotus toteutuu kuitenkin hänen persoonassaan, ja hän delegoi joillekin miehille paimenen tehtävän Kirkossa.

1. Jeesus, hyvä paimen.. Synoptikot tarjoavat monia piirteitä, jotka ennakoivat Johanneksen evankeliumin allegoriaa. Jeesuksen syntymä Betlehemissä toteutti Miikan profetian (Matt. 2:6; Miika 5:1); hänen laupeutensa paljastaa hänessä paimenen, jota Mooses kaipasi (4. Moos. 27:17), sillä hän tulee niiden lampaiden avuksi, joilla ei ole paimenta (Matt. 9:36; Mark. 6:34). Jeesus pitää itseään lähetettynä Israelin kadonneiden lampaiden luo (Matt. 15:24; Matt. 10:6; Luuk. 19:10). Hänen kokoamansa opetuslasten ”pieni lauma” (Luuk. 12:32) edustaa lopunajan yhteisöä, jolle on luvattu pyhien Valtakunta (vrt. Dan. 7:27): sitä vainoavat ulkopuolelta sudet (Matt. 10:16; Room. 8:36) ja sisäpuolelta ne, jotka ovat naamioituneet lampaiksi (Matt. 7:15). Lauma hajaantuu, mutta Sakarjan profetian mukaan lyöty paimen kokoaa sen kansojen Galileaan (Matt. 26:31 f.; vrt. Sak. 13:7). Lopulta aikojen illassa lampaiden Herra erottaa laumasta hyvät ja pahat (Matt. 25:31 f.).

Muut UT:n kirjoittajat esittävät tässä hengessä ”lampaiden suurta paimenta” (Hepr. 13:20), joka on Moosesta suurempi, ”paimenten päämies” (1. Piet. 5:4), ”paimen ja kaitsija”, joka on tuonut eksyneet sielut takaisin parantaen ne omalla haavallaan (1. Piet. 2:24 f.). Ilmestyskirjassa, joka näyttää seuraavan apokryfistä perinnettä valloittavasta Messiaasta, Kristus-Karitsa muuttuu paimeneksi, joka johtaa elämän lähteille (Ilm. 7:17) ja lyö pakanoita rautaisella valtikalla (Ilm. 19:15; Ilm. 12:5).

Johanneksen evankeliumissa nämä hajallaan olevat viittaukset muodostavat suurenmoisen kuvan Kirkosta, joka elää ainoan Paimenen kaitsemana (Joh. 10). Eräs vivahde kuitenkin muuttuu: kyse on pikemmin Jumalan Pojasta, joka ilmoittaa omilleen Isän rakkauden, kuin Kuninkaasta, lauman Herrasta. Jeesuksen puhe ottaa aiemmat ainekset uudelleen käsiteltäviksi ja syventää niitä. Kuten Hesekielissä (Hes. 34:17), kyse on tuomiosta (Joh. 9:39). Israel muistuttaa ahdistettuja lampaita (Hes. 34:3), jotka on jätetty ”varkaiden ja rosvojen” käsiin (Joh. 10:1, 10) ja hajotettu (Hes. 34:5 f.; Hes. 34:12; Joh. 10:12). Jeesus, kuten Jahve, ”vie ne ulos” ja ”johtaa ne hyvälle laitumelle” (Hes. 34:10–14; Joh. 10:3, 9, 16); silloin ne tuntevat Herran (Hes. 34:15, 30; Joh. 10:15). Ennustetusta ”ainoasta paimenesta” (Hes. 34:23) Jeesus sanoo: ”minä se olen” (Joh. 10:11).

Jeesus täsmentää vielä. Hän on ainoa välittäjä, ovi, jonka kautta pääsee lampaiden luo ja laitumille. Ainoastaan hän delegoi paimenen palveluviran; ainoastaan hän antaa elämän, joka mahdollistaa vapaan kulkemisen sisään ja ulos (vrt. 4. Moos. 27:17). Uusi elämä perustuu paimenen ja lampaiden keskinäiseen tuntemiseen (Joh. 10:3 f.; Joh. 10:14 f.), vastavuoroiseen rakkauteen, joka perustuu Isän ja Pojan yhdistävään rakkauteen (Joh. 14:20; Joh. 15:10; Joh. 17:8, 18–23). Jeesus on täydellinen paimen, koska hän antaa elämänsä lampaiden puolesta (Joh. 10:15, 17 f.); häntä ei ainoastaan ”lyödä” (Matt. 26:31; Sak. 13:7), vaan hän antaa elämänsä omasta tahdostaan (Joh. 10:18). Hajaantuneet lampaat, jotka hän kokoaa, tulevat Israelin tarhasta ja kansoista (Joh. 10:16; Joh. 11:52). Näin koottu yksi lauma pysyy lopulta yhdessä, sillä kaikkivaltiaan Isän rakkaus pitää sitä koossa ja takaa sille iankaikkisen elämän (Joh. 10:27–30).

2. Kirkko ja sen paimenet.. Johanneksen mukaan Hyvän Paimenen puhe merkitsi Kirkon alkua: Jeesus ottaa vastaan parannetun, sokeana syntyneen miehen, jonka Israelin keltottomat johtajat olivat ajaneet pois synagogasta. Ylösnousemuksen jälkeen Pietari saa tehtäväkseen paimentaa koko Kirkkoa. Muidenkin ”paimenten” (Ef. 4:11) tehtävänä on ”valvoa” seurakuntia: näitä ovat ”vanhimmat” ja ”piispat” (1. Piet. 5:1 ff.; Ap. t. 20:28). Herran esimerkin mukaisesti heidän tulee etsiä eksyneitä lammasta (Matt. 18:12 ff.) ja varoa raatelevia susia, jotka eivät säästä laumaa: näitä vääriä opettajia, jotka johtavat harhaoppiin (Ap. t. 20:28 ff.). Jo pelkän ”paimenen” nimityksen pitäisi tuoda mieleen paimenten ominaisuudet ja Jahven toimintatapa VT:ssa; UT palauttaa mieleen niistä muutamia piirteitä: Jumalan Kirkkoa on paimennettava sydämen innolla ja pyyteettömästi (vrt. Hes. 34:2 f.), niin että paimenista tulee lauman esikuvia; silloin ”saatte palkkanne paimenten Päämieheltä” (1. Piet. 5:3 f.).

CL & XLD

Katso myös: → Jumalan Karitsa 3 – Auktoriteetti – Daavid 1,3 – dieu AT IV – eglise II 2, V 2 – ministere II 3 – Pyhä Pietari 3 c – Ovi NT – unite III – visite AT 1